

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VIII., FESTETICS-UTCA 3. SZÁM

Megjelenik
évente 10 számban.
Előfizetési ára
egy évre 24 pengő.

Szerkeszti:
GYÖRGYFY ÁKOS

Egyesületi rendes ta-
gok a lapot tagdíjuk
fejében kapják.

TARTALOM: Lelkesedés és kötelességteljesítés. (Wallrabenstein Fri-
gyes.) — A gyógypedagógiai tanárképző főiskola második évi munka-
rendje. (Dr. Bárczi Gusztáv.) — Megjegyzések a m. kir. áll. gyógypeda-
gógiai tanárképző főiskola 1943—44. évi munkarendjéhez. (Kerényi Jó-
zsef.) — A spontán észrevévé és az irányított szemlélés a siketnémák-
nál. I. (Györgyfy Ákos.) — Könyvismertetés. Prof. Dr. Heinrich Hansel-
mann: Einführung in die Heilpädagogik. (Dr. G. B. L.) — Hírek,
vegyesek.

Lelkesedés és kötelességteljesítés

Pedagógus körökben felmerült a kérdés: Mi legyen a nevelés legfőbb
elve: a lelkesedés, vagy a kötelességteljesítés? Erről szóljon néhány gondola-
tom és szálljon el kedves társaimhoz, innen a magyar tenger partjának e gyön-
gyéről, ahol a gyógypedagógiai tanárság oly szívesen keres és talál testi-lelki
felüdülést nehéz munkája után.

Lelkesedést nem lehet tanítani, sem nevelni. Kötelességteljesítést igen!
A lelkesedés hangulati elem, tehát függvénye valaminek, ezért csak kelthető,
ébreszthető, azután fokozható és irányítható. A kötelességteljesítés karakter-
vonás, tehát adva van, ezért alakítható, érlelhető, realizálható, vagyis nevel-
hető, oktatható. A lelkesedés kifelé és szélességbe irányuló. A kötelességteljesítés
azonban befelé és mélyreható. A lelkesedés múló valami. A kötelességteljesí-
tés maradandó, tehát már eredményt képvisel. Márpedig a nevelőoktatás ered-
ményekre törekszük.

A lelkesedés melegítő napfény a jó mag kibontakozásához. A jó mag a
gyermek. A kötelességteljesítés a jó mag gyümölcse.

A lelkesedés relativ, a kötelességteljesítés abszolút értékű. A lelkesedés
jellemzője, a kötelességteljesítés értékmérője az egyének, nemzetek. A lel-
kesedés egyéni dolog (individuális, nem kötelező); a kötelességteljesítés azon-
ban közösségi érték (szociális, mindig kötelező).

Kötelességteljesítés van félelemből (hivatal, katonaság), külső kényszer-
ből (megélhetés), de van lelkesedésből, belső kényszerből is (hazaszeretet, ön-
kéntes katonai szolgálat, hivatás). A kötelességteljesítés lehet kényszerű, a
lelkesedés viszont soha, az mindig spontán, kényszer nélküli megnyilvánulás. A
félelemből, külső kényszerből eredő kötelességteljesítés meddő, látszateredmé-
nyekre törekvő, múló alkotású, felületes, megbízhatatlan. Az önkéntvállalt,
lelkesedésből fakadó kötelességteljesítés termékeny, örök értékű, maradandó
alkotású, mélyreható, megbízható. Előző az önző, lusta, röghöztapadt sablon-

lelkek számitó és megalkuvó magatartása. Utóbbi az anyagi béklyóktól mentes, alkotni tudó, nemesveretü szívek nyílt és húséges helytállása.

A kötelességteljesítés a jellem próbaköve és minden zordságot kibír. A lelkesedés a lélek értéke, de csak a meleg az éltetője. Bajban a lelkesedés landkad, a kötelességteljesítés új életre fakad. Az élet nehéz és döntő pillanataiban mindig a kötelességteljesítés dominál (önfeláldozás, hősi halál).

A lelkesedés ihletettség, a kötelességteljesítés meggyőződés. A lelkesedés a dolgok megmozgatója, a kötelességteljesítés a megvalósítója és megtartója.

A lelkesedés a lélek szava, a szív sugallata. A kötelességteljesítés a vér parancsa, az élet mythosa.

A kötelességteljesítés az ész és erős lélek szolgálata. A lelkesedés a szív szabadsága. A kötelességteljesítés sokszor hideg, a lelkesedés mindig meleg. A lelkesedés mindig boldogít; a kötelességteljesítés mindig kielégít, sokszor boldogít és kielégít.

*

Mi legyen tehát nevelésünk fő elve? Az, hogy az életben való magatartásunk, ténykedésünk boldogítson és kielégítsen. Vagyis: egyensúlyra törekedjünk. Lelkesednünk is kell tudni, *de kötelességet teljesíteni minden körülmények közt kell tudnunk, mert az élet legfőbb követelménye mégis csak a kötelességeink teljesítése.*

És vajjon mi a gyógypedagógia? Lelkesedés, vagy kötelességteljesítés? A mi pályánk és munkánk színe az egyetlen, amelyre mindkettő tökéletesen ráillik. Az anyagiaktól teljesen mentes, tiszta lelkesedés az, ami bennünket pályánkra hoz és az önként vállalt súlyos kötelességteljesítés az, amely bennünket rajta megtart.

Előbbi fejtegetésem minden szava teljesen fedi azt, ami gyógypedagógiai lelkületünkben él. A gyógypedagógiai tanár munkásságának örök két pillére a lelkesedés és kötelességteljesítés. Nálunk egyik sem lehet meg a másik nélkül. A kétfő egymást mindig harmónikusan kiegészíti. Éltetőnk a lelkesedés, erősítőnk a kötelességteljesítés.

Ihletettség és meggyőződés, jó mag és napfény, individuális és szociális, relativ és abszolút, hazaszeretet és önfeláldozás, mythosz és megvalósulás és még sok-sok más mind benne van a mi magyar gyógypedagógiánkban. Ezért nekünk a *gyógypedagógia* nem is lehet más, mint örök lelkesedéssel vállalt mindenkori önkéntes *kötelességteljesítés.*

Wallrabenstein Frigyes.

Jankovich-telep, 1944. július 23.

A gyógypedagógiai tanárképző főiskola második évi munkarendje

Irta: dr. Bárczi Gusztáv, a Gyógyp. Tanárképző Főiskola igazgatója

Horényi János kartársam szíves volt az I. év munkarendjéhez hozzászólni. Én ezt jóleső érzéssel vettem tudomásul. Amint Ő is várt mások részéről a kérdéshez hozzászólást, elgondolhatja, hogy én mennyire vártam ezt. Kissé megedzödtem a kritikai munka területén és mindeddig az volt az érzésem, hogy a tanárképző első évi munkarendjét mindenki jónak találja, dícsérni röstellik és más bírálát hiányában az egész dolgot elhallgatják. Részemre ez is megnyugtató volt, mert sem tárgyi, sem személyi kirobbanások nem történtek, amint az a múltban történni szokott.

Köszönöm Horényinek, hogy a csöndet megtörte és ezáltal módot adott arra, hogy magam is lapunk hasábjain az érdekelt tanárság részére egy-két szót szólhatok.

Lehet, hogy a kartársaik engem is az egységes gyógypedagógiai tanárképzés ellenzójének számítottnak. Tartozom azzal a kijelentéssel, hogy elődöm: Istenes Károly, soha sem volt az egységes gyógypedagógiai tanárképzés ellenzője. Az én fejlődésemben volt egy időszak, amikor erősen hajlottam a külön álló siketnéma-intézeti tanárképzés felé és ennek az „érzésemnek” írásban és szóban is kifejezést adtam. Ma más szemmel látom és nézem a dolgokat, mint 30 évvel ezelőtt. Ma látom, hogy a gyermek fejlődése a további élet alapja. Ha a gyermek fejlődésében akár belső, akár külső gátlások keletkeznek, akkor előttünk áll a „fejletlen” gyermek, akinek további élete nem a megszokott biológiai keretek között fog mozogni, hanem a környezetétől elütő, a biológiai környezet számára idegen-tesztyszerűséggel ható és hasonló hatásokat kiváltó egyénné alakul. Ezt az „abiológikus egyént” kell a gyógypedagógusnak alakítania, „idomifánia” a környezethez. Aki most már pl. csak a siketnéma gyermeket ismeri és az összes fejlődési zavarok között egyedül csak a scarlatina által kiváltott fülli siketek pedagógiai problémáit tudja, az bizony nehezen érti meg az „egységes gyógypedagógiát”. Ez volt a helyzet 30—40 év előtt és nagyrészt ez a helyzet ma is a külföld nagy területein és nálunk is annál a generációnál, amely generatio egy egy sikon mozgó gyakorlati pedagógiát látott, csupán a mesterségében és mesterségét a normál pedagógiához méretezve vértéződött fel bizonyos különleges fogásokkal, mondjuk a siketnémák beszédtanításához, vagy a vakok „oktatásához”, a gyengeelméjűek neveléséhez.

Én annak idején egy éven (illetve 10 hónapon át) tanultam meg a siketnémák, vakok, gyengeelméjűek és beszédhibásokra vonatkozó minden tudnivalót. A következő tanév eleje engem már a siketnémák állami intézetében talált, ahol teljes óra számban osztályt vezettem. A másik kollégám ugyanakkor a vakok intézetében végezte ugyanezt és a harmadik pedig a gyengeelméjűeknél. Világos, hogy ebben az évben mindent ki akartunk hozni, ami kihozható a ránk bízott gyermekekből. Ezért igyekeztünk a „*legértékesebbnek látszó fogásokat*” *ellessni*. Nem megtanulni! Ellessni! Az ellesettek saját tapasztalatainkkal egészültek ki és csak természetes, hogy így alakította ki-ki a saját módszerét, melyre természetesen mindenki esküdött és védett és legjobbnak tartott és bizonyára tart ma is. Most már természetes, hogy egyikünknek a siketnémáknál, másikunknak a vakoknál és a harmadikunknak a gyengeelméjűeknél alakult ki a módszere..... Hol van ez a gyógypedagógiai gondolkozástól! Ez a szemlélet még nem más, mint egy különleges tanítási ágazatnak a normalpedagógiához való viszonyítása. Erre a fejlődési fokra is szükség volt, de a mai gyógypedagógia ezen a fejlődési fokon túl van...

A fejlődést a dr. Tóth Zoltán féle idő segítette elő. Bármennyire voltak ennek a fejlődési fognak gáncsolói és szigorú bírálói és bármennyire voltak ennek a fejlődési szaknak kilengései, voltak értékei is, melyek elvitathatatlanok és amelyek elsősorban részemről észreveendők. *A legnagyobb értéket jelentett a nyolc félév*. A multakhoz viszonyítottan behozhatatlan előny. Kár volt, hogy ez a nyolc félév úgy töltődött meg anyaggal, hogy önmagát hat félévre zsugorította össze. Jobb lett volna hat félévvel kezdeni és most nyolc félévre tágítani. A dr. Tóth Zoltán féle elgondolásnál hiányzott a „lehető legszélesebb alap”, melyről Horényi írja, hogy erre igyekszem én most a főiskolát helyezni. Nem lehet megfelelő alap nélkül négy emeletes épületkolosszust emelni. A három emeletesnek és a négy emeletes épületeknek is más és más az alapszerkeztésük. Dr. Tóthnál ez az alap volt III emeletesnek méretezve, én azt négy emeletesnek alapoztam.

Az első év anyagát már ismeri mindenki, de csak nagy vonásokban. Fontos, hogy az első év előadásaihoz a Főiskola már tankönyvekkel is rendelkezik. Van tankönyvünk: anatómia, élettan, lélektan, pedagógia, fonetika, alkattan, tanulására. Tankönyveink kivétel nélkül mind az egyetemről kerültek ki. Bármely tankönyvünk biztos kalauz az előadások mellett az illetékes studiumban.

A gyógypedagógiára vonatkozóan: a gyakorlati gyógypedagógia I kötete szolgál. Ebben a tankönyvben megtalálja a hallgató lerögzítve mindazt, amit a 30 év előtti „hospitálások”-ból nekünk meg kellett volna tanulnunk, látnunk, de bizony amit mi csak 30 évi tapasztalat után tanulunk és látunk meg. Ezek biztosítják a szélesebb látókört. Ezek ismertetik meg hallgatóinkkal a „fejletlen) gyermekeket, akit neki úgy kell látnia, ahogy az biológiailag mutatkozik és e biológiai kép alapján számot kell tudnia vetnie azokkal az eszközökkel, melyekkel a biológiai hiányokból származó zavarokat az összrendezettség állapotába tudja áthangolni, tekintet nélkül arra, hogy a fejlődési zavar a szemén, a fülön vagy az agyon támadta-e meg a fejlődő és még ki nem fejlődött szervezetet.

A II. év tankönyvei és előadásai folytatódnak és kiegészülnek a gyakorlati gyógypedagógia II., III. és IV. kötetével. A II. kötetben van a siketnémákra vonatkozó nevelési és módszertani különleges anyag. A III. kötetben a vakokra vonatkozóan ugyanez. A IV. kötetben a gyengeelméjűekre vonatkozó különleges nevelési és metodikai ismeretek. A II., III. és IV. kötetek most vannak nyomás alatt. Bizony a háború miatt keserves a haladás, de nem álltunk meg egy percig sem. Legfeljebb lassabban mozgunk, de nem haltunk meg.

Ilyen tankönyv segítséggel pompásan lehet dolgozni. A hallgató mindig és mindent megtalál még akkor is, ha az előadó kicsit elkalandozik, sőt az előadónak meg is van a módja arra, hogy tetszése szerint teljes szabadsággal adja elő saját szája íze szerint a tárgyát, de nem térhet el a rendszeről, mely a tankönyvben mindenki által ellenőrizhetően rögzített. Ezen a rendszeren a természetes fejlődés éppen az előadások szabadságával biztosított, de egyúttal nem teszi lehetővé a szabadosságot és a rendszertelenséget. Minden tudományos gondolkodásnak és tudományos fejlődésnek alapja a rendszerezés. Ez tulajdonképpen a múltak alapján épülő jövő. Hiszen ha erre a fejlődésre nem lenne szükség, akkor előadásokat nem is kellene tartani a jó tankönyv mellett. Viszont a jó előadások lerögzített tankönyvek nélkül szétfolyók és majdnem mindig elmosódnak. A gyakorlati gyógypedagógia tankönyvi lerögzítése nem könnyű feladat. Én azt hiszem, hogy ezzel soha sem lehet készen az ember. Itt mindig van újabb és újabb szempont, újabb és újabb probléma! Miért? Mert a gyermekanyag nem egységes. A gyermekanyag annyira változó, a fejlődést zavaró okok és ez okok fellépési idejének nagy variációs lehetősége, a gyakorlati gyógypedagógiai anyag írásos lerögzítését szinte lehetetlenné teszi. Ennek dacára meg kellett indítani egy keretet, amely keret nemcsak arra jó, hogy hallgatóknak vezérfonalul szolgáljon, de arra is, hogy az egyes szakmák művelői a saját területükön az adatgyűjtéshez szokjanak és ezzel az adatgyűjtéssel segítsék elő a gyógypedagógia akár tudományos, akár preventív, akár gyakorlati fejlődését. Igen okosan írja Horényi: „Fontos tényező kell legyen mindkét éven át az irodalmi munkásságra való céltudatos nevelés.” Ha nem tévedek Horényi is ugyan azt érti „az irodalmi munkásság alatt”... amit én az adat gyűjtés alatt. A „surdo mutitas corticalis” — feldolgozása részéről sem volt más, mint adatgyűjtés. Sajnos pl. ezt sem tudtam a Kollégák egy jó nagy csoportjával megértetni, mert ez a csoport, rögtön azt mérlegelte, hogy „most meg kell változtatni a saját módszerét”... és inkább mindent ellenzett, tagadott, semhogy maga is beállt volna segítenie az adatgyűjtésben. Nem kell okvetlenül minden adatgyűjtésnek arra irányulnia, hogy a „múlt rossz volt”... és főleg nem szabad minden adatgyűjtést abból a nézőpontból szemlélni, hogy ezt akarja bebizonyítani és éppen ezért „agyon kell ütni”... Bizony „az irodalmi munkásságra” nevelődni, edződni kell és azt a Főiskolánknak kell elvégeznie.

Ehhez a munkához könyvtár kell. Tele szakirodalommal. Új könyvekkel, folyóiratokkal. Ezt meg kell szervezni Főiskolánk szép könyvtárral rendelkezik. Elődom: Istenes Károly érdeme, hogy rendben van. Én igyekszem gyarapítani. Sikerült is eddig pár száz kötettel bővíteni. Itt is a háború nagy gát, de azért ezen a téren sem állunk, itt is fejlődünk. Nos és erről a munkáról számot is kell adni. Hallgatóinknak „tudományos dolgozatot” kell a szak-

vizsga előtt beadniok és ennek az elbírálása alapján kerülnek a szakvizsgára. Az idén volt az első próbálkozás. 50% teljes sikerrel. A másik 50%-os félsiker is csupán háborús tünet.

A sikerült dolgozatok annyira jók, hogy bátran nyomdába lehetne őket adni. Ezeket a dolgozatokat összegyűjtjük és a könyvtárba helyezük őket. Azt hiszem, hogy majd a béke éveiben a nyomda fogja őket kihozni és a kedves kartársak az új kollégákat már egy egy tudományos dolgozat révén fogják megismerni. A tudományos kutatáshoz szolgáló módszerekkel gyakorlatilag ismerkednek meg a hallgatók. Megszokják a tudományos kritikát, illetve a kritikából megérik, hogy mi benne a használható, mi az amire fel kell figyelni és mi az amire nem szabad figyelni. Ennek révén megváltozik a szakíró hangja és tartalma. Megváltozik a gyógypedagógiai szakirodalom, illetve a fejlődést nagyban elő fogja mozdítani a személyes kutatás és élmények alapján kialakuló személytelen kritika. Mindez maga után fogja vonni azt, hogy a kikerülő hallgatóság a Főiskolához tudományos munkálkodásával hozzákapszódik, nem válik le róla, vele közösségben marad, annak tudományos munkásságát nem csak figyeli, de maga is támogatni kész a maga helyén és a maga műhelyében. Így tudunk majd sokat termelni, mert mindannyian összefogunk. Mindez csupán szervezés és vezetés kérdése. Ehhez minden eszközünk ma már megvan. Ügyosztályunk élén álló dr. Szukováthy Imre egészségügyi főtanácsos nem csak megérti a gyógypedagógiát, de gyakorlatilag is csinálja. Szívesen hajlítjuk végre akarataát.

Most még csak egy kérdésre szeretném megadni a feleletet! Indokolt volt-e 35—40 év előtt a Borbély-féle különválási mozgalom?

Teljesen indokolt volt, mert

1. akkor a siketnéma intézetekben még válogatott gyermekanyag volt. Nem minden néma vétetett fel, csak a „tanításra teljesen alkalmassnak lát-szó”... Erre tanuim a nálamnál öregebb kartársaim. Ma, ha azt akarjuk, hogy a létszám meglegyen, akkor minden jelentkező „némat” fel kell venni. Nem lehet válogatni. Orvosi nyelven ez annyit jelent, hogy az orvosi kultúra fejlődésével csökkent az érzékszervileg siket gyermekek száma, ellenben szaporodott, az agyilag beteg „néma” gyermekek száma.

2. 35—45 év előtt Nagymagyarországnak 16 siketnéma intézete volt és ezzel szemben volt egy vakok intézete és volt egy intézet a gyengeelméjűek számára. Sajnos, ma már csak küzdünk Nagymagyarországért és a siketnéma intézetek és a benne lévő gyermekek száma is megcsappant. Ma már elviselhetetlen lenne az önálló tanárképzés.

A fiatalabb generációnak nem kell követet dőnie a régi harcolókra. A régiak harca annak idején teljesen indokolt volt és a harci készségük dicséretre méltó volt. Ezt a küzdelemre szánt hivatásszeretetet lássák a fiatalok a régiek sok és ma már sokak által alig érthető vitáiban és felkészültségükkel ugyanúgy munkálkodjanak a jövőn, mint az öregeink csinálták, hiszen az Ó kiállításuk nélkül aligha tartanánk ott, ahol éppen tartunk: az egységesített gyógypedagógiánál, melyet a jelen teljesen igazolt és amely felé a külföld is elismeréssel fordul.

Tisztelettel kérem az intézetek igazgatóit és tanári testületeit, hogy dacára a nehéz időeknek figyeljék a szakügyet éberén, hányják, vessék meg a dolgokat és gondolatainknak adjanak kifejezést, ha éppen nem is lapunk útján, akkor keressenek fel engem soraikkal, mert több szem, többet lát.

Megjegyzések a m. kir. áll. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1943-44. munkarendjéhez

Irta: Kerényi József gyógyp. tanár, a m. kir. Gyermeklélektani Intézet asszisztense.

A Munkarend a „gyógypedagógia célkitűzése”-ként az 1940. évi XX. tc. 9. pontja alapján a gyógypedagógia keretébe tartozóknak jelenti ki azokat a gyermekeket, akiket a kir. tanfelügyelő a szükséghez képest hosszabb vagy rövidebb időre kizár a nyilvános iskolából, ha

1. olyan testi fogyatkozásuk van, amely a tanulmányokban a megfelelő haladást, avagy más gyermekekkel való együtt-tanulást lehetetlenné teszi,

2. ragályos betegségben szenvednek,

3. elmebetegek, vagy gyengeelméjűek,

4. a többi gyermekek *erkölcsiségét* veszélyeztetik.

A nyilvános népiskolából a fenti okokból kizárt

a) *tesztileg* fogyatékos,

b) beteg,

c) szellemileg és érzékszervileg fogyatékos,

d) *erkölcsileg* fogyatékos

gyermekek — amennyiben az idézett törvény ezeknek az iskolázási kötelezettségét is fenntartja — oktatása és nevelése tekintetében a kultuszminiszter a belügyminiszterrel egyetértésben rendelettel intézkedik.

A gyógypedagógia célkitűzéseiként tett megállapításokat — a törvényben foglalt rendelkezések figyelembevételével — részben *hiányosaknak*, részben pedig *ellentmondóknak* találom.

Hiányzik a célkitűzésből annak a szabályozása, hogy ki és milyen vizsgálat alapján mondja ki azt, hogy valamely gyermek *tesztileg* annyira fogyatékos, annyira beteg, szellemileg annyira fogyatékos, hogy a tanulmányok folytatására képtelen, vagy a többi gyermekkel való együtt-tanulásra alkalmatlan?

Miután itt embersorsok kedvező vagy kedvezőtlen, egész életre kiható alakulásáról van szó, gondoskodni kellene egy szakemberekből álló olyan állandó „*nevelési tanács*”-ról, vagy „*áttelepítő bizottság*”-ról, amely ilyen kérdésekben szakszerű kivizsgálás alapján a fogyatékoság mérvét volna hivatva megállapítani, prognózist felállítani s ennek alapján a követendő terápia tekintetében dönteni, a szükséghez képest pedig a megfelelő gyógypedagógiai, kórházi, más intézeti-, esetleg családi-, általában a gyermek testi- és lelki állapotának legjobban megfelelő elhelyezése tárgyában intézkedni.

Ellentmondás tűnik ki az idézett törvény szelleme, sőt betűje s a célkitűzés megállapításai között.

Ha u. i. a törvény expressis verbis kimondja, hogy nemcsak az *érzékszervileg és szellemileg fogyatékos* gyermekek zárandók ki a nyilvános népiskolából s nemcsak ezek neveléséről és oktatásáról gondoskodik a miniszter egyetértőleg más úton, hanem a *tesztileg és erkölcsileg fogyatékosokra* is kiterjed a törvény gondoskodása, értelemszerűleg következik ebből, hogy a gyógypedagógia illetékességének ki kell terjednie az utóbb említett *testi és erkölcsi fogyatékosokra* is.

Korrekcióra szoruló megállapítás tehát az, hogy a gyógypedagógia keretébe, (ha csak „ezidőszerint” is) *csak a siketnéma-, vak- és gyengeelméjű gyermekek nevelése és oktatása tartozik s a tesztileg és erkölcsileg fogyatékos* gyermekek nevelése és oktatása (akár „még jelenleg is”), nem tartozik a gyógypedagógia keretei közé.

Ha csak ténybeli megállapításról is van szó, akkor is a célkitűzésnek legalább *elvileg* le kellene szereznie *eme* fogyatékosoknak is a gyógypedagógia keretébe való tartozását s új alkotás esetében (mint a szóban lévő munkatervben is), a kezdeményező lépéseket okvetlenül meg kellene tenni az egy fogalom alá tartozóknak összefogására, mert enélkül csak félmunkát végeztünk, amely az egész munka értékét, értékét veszélyezteti.

Valaki azt mondhatná, hogy a testileg és erkölcsileg fogyatékosokról a nyomorék gyermekek otthonában és javítónevelő intézetekben gondoskodnak.

Ez a megállapítás azonban csak a laikus szemlélő számára nyújt megnyugtatót, de a szakember jól tudja, hogy a fogyatékoságok kialakulása és kifejlődése között hosszú út van s a gyógypedagógia fogalma alá nem annyira a már reménytelen, infaust esetek tartoznak, mint inkább a korrekтив beavatkozásra még fogékony, enyhébb esetek, sőt nagyrészen maga a profilaxis is.

Eme helyes és teljes célkitűzés jegyében kellene kiegészíteni a Tanárképző munkarendjét, mert amíg eddig nem jutnak el, addig a kérdés mindig megoldatlan marad.

Nem teljes a gyógypedagógiai tanárképzés addig, amíg a jelöltek csak a siketnémák, vakok és gyengeelméjűek kivizsgálásában, tanítási módszerben s pályára leendő kiképzésében nyernek szakismereteket, de a testi és erkölcsi fogyatékoságok megelőzése érdekében szakszerű eljárásokban tájékozatlanok maradnak.

Milyen képet mutat a helyzet, ha pl. az iskolákban a leggyakrabban, sőt mind gyakrabban és mind nagyobb mértékben előforduló s idejében való szakszerű beavatkozással igen sokszor teljes mértékben megszüntethető gyermeki jellem-hibásságból kikutatás kérdéseiben akár a hatóságok, akár a szülők — joggal feltételezve a gyógypedagógiai tanárnak e téren való képzettségét — a gyógypedagógiai tanár szakszerű tanácsát vagy közbelépését kéri, ez pedig kénytelen kijelenteni, hogy e téren neki szakképzettsége nincs. Milyen csalódást válthat ki ez a tanácsot kérők részéről a gyógypedagógiai tanár felkészültségét s a gyógypedagógiai tanárképzést illetőleg?

A székesfőváros polgármestere a közelmúltban felvetette a kérdést, hogyan lehetne mentesíteni az iskolákat a feltűnően szaporodó s az iskola szellemi és erkölcsi életét veszélyeztető, szinte már aggasztó mértékben elszaporodott jellembelileg rendellenes tüneteket mutató iskolás gyermekektől, esetleg külön, svájci mintára, ú. n. „nevelő osztályok” felállításával?

Az ez ügyben tartott szakértői ülésen a szakemberek megfelelő tervet és megoldást dolgoztak ki, konkrét megállapodásokra is jutottak s amikor ezeknek a „nevelő osztályok”-nak vezetésére a főváros a saját, gyógypedagógiai tanári képesítéssel rendelkező tanerőit ki akarta jelölni, ezek kijelentették, hogy nem vállalhatják ezt a feladatot, mert *ők csak érzékszervi és szellemileg fogyatékosok tanítás-nevelésére vannak képesítve, de a jellembelileg fogyatékos gyermekek tanítás-nevelésére a Tanárképzőn nem kaptak kiképzést.* Emiatt a szakszerűen megalkotott terv nem is volt keresztülvihető.

Nem szorul tehát bővebb bizonyításra az, hogy a gyógypedagógia a szóban lévő munkatervben leszögezett célkitűzései mellett mindaddig nem fogja teljes mértékben beőltetni hivatását, míg gondoskodási körét nem terjeszti ki az összes gyermeki fogyatékosokra, vagy a testi- és erkölcsi fogyatékos gyermekekre is, éppen ezért a Tanárképző munkatervét sürgősen ki kell bővíteni ennek a munkaterületnek is úgy elméleti, mint gyakorlati részével.

Ami a munkarend további részét illeti, ebből kitűnik az a törekvés, hogy az egyes tudományok rendszereinek, speciális ágainak elsősorban globális áttekintését adja. Ezt természetesen nemcsak fontos, de elengedhetetlen feladatnak tartjuk. Mindazonáltal, hogy a 4 félévre szabott munkarendnek a feladat e ölti be, véleményünk szerint nem áll arányban a Főiskola tulajdonképpeni céljával. A tudományoknak azok a területei, amelyeknek ismeretére a gyógypedagógusnak speciálisan szüksége van, ilyen módon túlságosan szűkre vannak szabva s a későbbi gyakorlatban igen kevésbé fognak segítséget nyújtani.

A lélektanra vonatkozólag meggondolandó a kérdés. Az általános áttekintés keretében aránytalanul megrövidül a pedagógia szempontjából elsőrendűen fontos fejlődés- és gyermeklélektan, különösen az egyes folyamatok és jelenségek funkciószerepének a szempontja, továbbá az egyes fejlődési szakaszokra jellegzetes egyéniség, azok adaptációs módjainak a képe. A második 2 szemeszterre tervezett pathológiai lélektan anyaga olyan nagy, hogy abba a normális fejlődés részletesebb leírása alig állítható be.

Ilymódon véleményünk szerint fennforog az a veszély, hogy a tudomány inkább memorizált ismeret marad s nem válik a gyakorlati munkát segítő eszközzé.

Örvendetes haladást jelenl: a multtal szemben az, hogy az egyes elméleti ismereteket arra hivatott, a maguk tudományágában valóban reprezentatív értékű előadók adják elő, ami nemcsak a tanfolyam nivóját, hanem a ki-képzés értékességét és szakszerűségét is biztosítja.

Általános véleményünk az, hogy ez a munkaterv a fent ismerte ett s egyéb célszerű kiegészítés után, megfelelő kiindulópontul fog szolgálni a korszerű gyógypedagógiai tanárképzés számára.

A spontán észrehevés és az irányított szemlélés a siketnémáknál.

Irta: Györgyfy Ákos, a sn. bpesti int. tanára

Az ismeretek és észrehevések túlnyomóan a látás útján jutnak a siketnéma lelki tudatába. A látás az a szerv, amely a siketnémat emberi művelésre való nevelésében a legértékesebben támogatja. Ez az a tényező, mely első-sorban és uralkodó jelleggel határozza meg a siketnéma szellemi művelésének lehetőségét. Természetes, hogy amikor it: látásról beszélünk, akkor nemcsak a szem optikai működésére gondolunk, hanem arra az együttműködésre, ami a látás révén a normális ember szellemi életében végbemegey. Tehát mindarra a lelki működésre, mely a meglátás, észrehevés, megértés, képzetársítás és kifejezés fogalmak köré csoportosíthatók.

A meglátás a „látás” sorozatában az első fok. Meglátunk valamit, esetleg csak nagyon bizonytalanul, elmosódottan és nem is foglalkozunk vele, tudatunkba talán be se eresztjük. Ez a „látás” valóban inkább csak optikai tünemény. Ezer meg ezer ilyen elfutó kép szalad el naponta szemünk előtt, anélkül, hogy annak nyoma maradna tudatunkban.

Az észrehevésnél már megállunk a látott kép „meglátásakor” és határozottan tudjuk, mit is látunk? Nem engedjük a képet szabadjára, hanem megfogjuk, foglalkozunk vele és „nézzük”, hogy jól láthassuk. Itt már valamiféle érdeklődés ébred bennünk, ami szorosabban foglalkoztatja tudatunkat.

Az észrehevés folyamánya a „megértés”. Azaz tudom, mit látok, mit nézek. Határozottan tudom, hogy amit látok az nem talán, hanem egészen bizonyosan *asztal* és nem *szék*. Kétség nem férhet ahhoz, hogy jól látok.

De most már nemcsak azt tudom, hogy amit látok az valóban és csak is az, aminek látom, hanem a fogalmaknak sokszor egész raja elevenedik meg ennek a látásnak a kapcsán, egész sor esemény, tulajdonság lép egyszerre tudatomba. Felelevenedik, hogy az asztalon ebédelünk, hogy az fából van, hogy azt egy mesterember készíti, aki csakis az asztalos lehet, hogy ahol az asztal van az a szoba stb.

Es ezek után ha akarom, ha nem, a kép mellé oda tolakodik kivédhetetlenül annak a beszédben szokásos megnevezése: a neve. Sőt: nemcsak a neve, hanem még egy sereg más kifejezés is, ami az észrevett képhez, a helyzet parancsának értelmében önkéntelenül vagy akaratlagosan hozzáfűződik.

Siketnéma növendékeinket a II. osztálytól kezdődően olyan helyzet elé állítotam, hogy a címben felsorolt szellemi működéseket elvégezzék. Ennek alapján és eredményeképpen pedig megismerhessük e szellemi működések értékét, ami tanítási eljárásunk további tervszerűségét és célszerűségét lesz hivatva irányítani.

Minden osztályból az osztályfőnöktől kijelölt legjobb tanulót vettem igénybe.

A feladat.

I. Az itt látható képet — a falusi szoba címűt — tettem a növendék elé. Megmagyaráztam neki, figyelje a képet és azután írja le mindazt, amit a képen látott. Ennek leírására 30 percnyi időt engedélyeztem.

II. Ismét a gyermek elé tettem ugyanezt a képet és a papírlapra írt kérdéseket. A feladat most az volt, hogy ezekre a kérdésekre feleljen határozottan és röviden. Vigyázzon a válasz helyes megfogalmazására alakotani szempontból is. Ennek a munkának végzésére is 30 percnyi időt adtam.

Az eredmények.

I. J. K. II. osztályos növendék. Leány. 10 éves. Ezt írta:

„Láttam: baba, fiú eszik, mama áll, bácsi le (ül), cica álmos (alszik), kutya láttam (néz), baba egy, néni egy, bácsi kettő, fiú, leves három, szék három, asztal egy, ajtó egy, ágy kettő, lámpa egy, könyv egy, kulcs kettő, ablak kettő, cipő hat, kép három, kereszt egy, óra egy.”

A válasz értékelése.

A képen lévő személyeket: baba, fiú, mama, bácsi sorrendjében sorolja fel, mert ez a sorrend felel meg érdeklődése menetének. A felsorolás teljes. Nem hagyott ki egy személyt sem. Csupán a férfiakat nevezi mind bácsinak, holott ez az egyik helyen: papa. Ez talán azért történt így, mert már tud különbséget tenni a saját apja és más férfi között, de még nem ért oda az elvonatkoztatásban, hogy a saját apján kívül szintén apának, papának minősítsen egy más férfit, aki pedig a képen látható családi helyzetben, csakis papa lehet.

Cselekvést vett észre ezekben az esetekben: fiú eszik, mama áll, bácsi le (ül), cica álmos. Ezek valóban fő cselekvések a képen. A bácsi itt is papának felel meg, a kis fiú apjának. Kutya láttam (néz).

A személyeket számszerűen is felsorolja: baba egy, néni (az előbb mama volt, hasonlóan a már említett papa és bácsi elnevezéshez egy, bácsi kettő (a papát is bácsinak nevezi). A fiúnál nem említi mennyiséget.

A tárgyakat is számszerűen említi: leves (tányér) három, szék három, asztal egy, ajtó egy, ágy kettő (talán a bölcsőt is ágynak nevezi, mert ennek a nevét még nem tanulta, esetleg a két párnát mondja ágynak), lámpa egy, könyv egy (?), kulcs kettő (?), ablak kettő, cipő hat (a személyek lábán), kép három (?), kereszt egy, óra egy. — Ha valaminek a nevét nem tudja, nem akad meg, keres más elnevezést. Ilyenek: tányér helyett *leves*, bölcső helyett *ágy*, ül helyett *le*, alszik helyett *álmos*, néz helyett *láttam*.

A tárgyak helyzete nem érdekelte.

Mondani valót 31 szóval nevezte meg.

Jól látott, megfigyelése igen szép eredményű.

I. T. P. III. osztályos. Fiú. 9 éves. — Ezt írta:

„A cica, a kutya, ablak, a baba, a kézimunka, a lámpa, bácsi, fiú, a mama, a virág, a kalap, a falóra, a szék, az asztal, a tányér, a kanál, a könyv, a víz, az ágy, kabát, a nadrág, a cipő, harisnya, az ajtó, a kép, babaleves”.

A válasz értékelése.

Megnevezett személyek: baba, bácsi, fiú, mama.

Cselekvést, mennyiséget, helyzetet nem vett észre, nem fejezett ki.

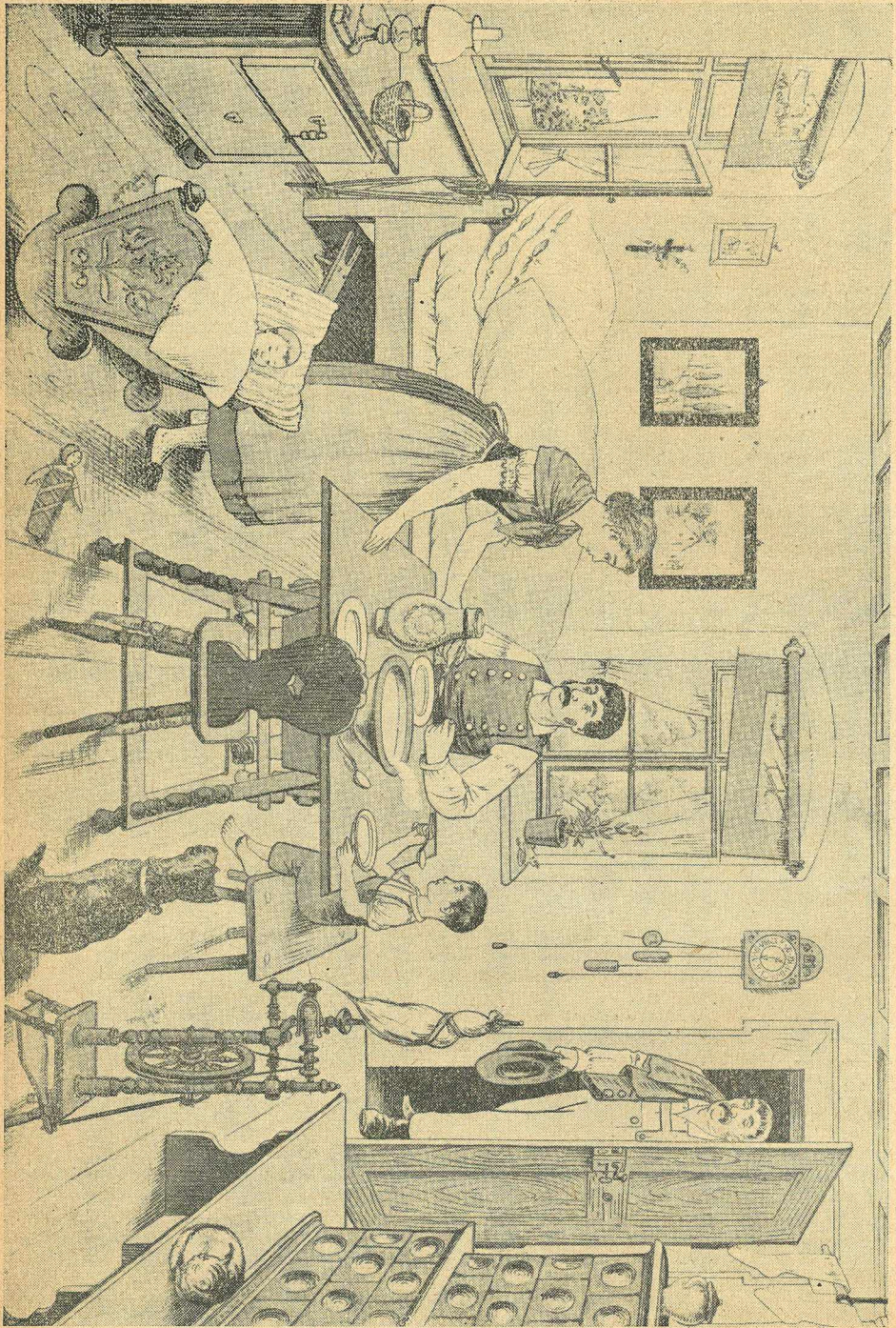
A két állatot: cicát, kutyát meglátta.

A tányérban lévő eledelt babalevesnek nevezi. Talán ezt a levest kedveli a legjobban.

A tárgyakat egyszerűen csak megnevezi.

26 féle szót írt le.

A megfigyelés színtelen, száraz, üres, távolról sem mondható kielégítőnek, még kevésbé teljesnek.

I. B. A. IV. osztályos. Fiú. 12 éves. — Ezt írta:

„Kosár, kép, tányér, bölcso, kanál, kereszt, dunyha, lámpa, könyv, plafon, padló, szék, asztal, kötény, mellény, kalap, falióra, ablak, harisnya, cipő, kulcs, kilincs, mutató, párna, ágy, fiók, csizma, virágcserep, ernyőbot, virág, lepedő, pamut, ajtó, kályha, láb, roló, szoba, függöny, sámli, nadrág, kabát, kendő, ing, fonógép, kutya éhes, macska alszik, baba alszik, bácsi bejön, mama enni ad.”

A képen látható személyeket, tárgyakat egyszerűen csak megnevezi. Néhány szavából, mint dunyha, plafon, ernyőbot, roló, sámli megállapítható, hogy beszédmaradványos gyermekkel van dolgunk. De éppen ez teszi feltűnővé, hogy leírása nagyon egyszerű, száraz felsorolás, ami intelligencia hiányra mutat.

Személyek cselekvéssel: fiú eszik, baba alszik, bácsi bejön, mama enni ad.

Állatok cselekvéssel, helyzettel: kutya éhes, macska alszik.

53 féle szót használt, ebből 44 a tárgynev, ami igen szép szóbőségnek felel meg ezen a fokon.

Megfigyelő képessége nem terjed túl a legszárazabb látás körén.

I. Cs. B. V. osztályos. Fiú. 11 éves. — Ezt írta:

„A cica alszik Ott van a kis lámpa Papa és fiú ül és eszik. A baba is alszik. (Kapcsolatban a cicával!). Két ablak van a szobában. Ott van a falióra. Asztalon van 3 tányér, 1 tál és egy vizes üveg. Három kép van a falon. 3 szék. Bácsi bejön a szobába. Falon van a kereszt. Ablak mellett van az esernyő és a kötőkosár. Ágy van. Egy asztal. Kályha fölött van az üveg és két harisnya. Két szekrényfiók van. A kutya kíváncsian néz. Ott van a könyv. Ablaknál van 3 virágváza. A mama áll van az asztal mellett. Egy szövőgép.”

Személyek cselekvéssel: Papa és fiú eszik. A baba is alszik. Bácsi bejön a szobában. A mama áll van az asztal mellett. (Ot személy.)

Állatok cselekvéssel, helyzettel: A cica alszik. A kutya kíváncsian néz.

Tárgyak helyzeti megnevezése: Ott van a kis lámpa. Ott van a falióra. Ott van a könyv. Asztalon van 3 tányér. 1 tál és egy vizes üveg. Három kép van a falon. Falon van a kereszt. Ablak mellett van az esernyő és a kötőkosár. Kályha fölött van az üveg és két harisnya. Ablaknál van a 3 virágváza.

Mondanivalóihoz 49 szót használt, ami kielégítően jó. Mint öccdik osztályos növendék, megfigyelésait már tartalmasabban, színesebben fejezi ki. Megfigyelésének menete azonban rendszertelen, csapongó. Sem a sorrend, sem pedig a képzettársítás nem kapott kellő értelmet. Egyszer itt, másszor ott lát meg valamit és úgy is írja le. Értékes kifejezése: A kutya kíváncsian néz.

I. T. J. VI. osztályos. Fiú. 12 éves. — Ezt írta:

„A bácsi evett. Egy fiú is evett. A bácsi nyisz ki az ajtó és megköszöni. (A bácsi kinyitja az ajtó és köszön.) Mama a keze fogimeg a pohárot. (A mama kezével fogja a poharat.) A kutya néz. A macska alszik. A baba alszik. A babajáték a padlóra van. (A játékbaba a padlón van.) A falra a képet. (A falon kép van.) Az ablakra cserépvirág. (Az ablakon cserépvirág van.) A falra a faliórát. (Az óra a falon van.) A falat mellett ágya. (Az ágy a fal mellett van.) Az asztalra a tányért és kanalat. (Az asztalon tányér és kanál van.) Egy legkisebb szekrényre lámpát, bibliát és kosarat. (A kis szekrényen van a lámpa, a biblia és a kosár.) A kosárban van céna. A fiókra van kulcs. (A fiókban van a kulcs.) A fal mellett a kályha. (A fal mellett van a kályha.) A kályhára a pohár. (A kályhán pohár van.) Az ablakon mellett az esernyőt. (Az ablak mellett van az esernyő.) A falra kereszt. (A falon kereszt van.) A keresztre a virágot. (A keresztten virág van.) Az ágyra dunnát és vánkost. (Az ágyon dunna és vánkos van.) Nyiszki az ablakot. (Az ablak nyitva van.)”

Személyek cselekvéssel: A bácsi evett. Egy fiú is evett. A bácsi kinyitja az ajtót és köszön. Mama fogja a poharat. A baba alszik.

Állatok cselekvéssel, illetve helyzettel: A kutya néz. A macska alszik.

Tárgyak viszonylatai: A játékbaba a padlón van. A kép a falon van. Az ablakon virágcserep van. Az óra a falon van. Az ágy a fal mellett van. Az asztalon tányér és kanál van. A kis szekrényen van a lámpa, a biblia és a kosár. A kosárban cérna van. A kulcs a fiókban van. A kályha a fal mellett van. A kályhán pohár van. Az ablak mellett van az esernyő. A kereszt a falon van. A keresztben virág van. Az ágyon dunna és vánkos van. Az ablak nyitva van.

A *megfigyelésben* meglehetősen helyes, logikus sorrendet tart. A leírást kiadósabban igyekszik elvégezni, de minduntalan beletűtközik a *hol* és a *hova* használatának bizonytalanságába.

Mondanivalóit 44 szó felhasználásával fejezi ki. Amely tárgyra nincsen szava, azt egyszerűen kihagyja. Ilyenek: bölcso, rokka, kancsó, függöny, harisnya. Nem igyekszik sem körülírással, sem hasonló kifejezéssel pótolni.

I. A. J. VII. osztályos. Leány. 14 éves. — Ezt írta:

„Három kép van a falon. A szekrényben van lámpa, kosár- és imakönyv. A baba alszik. Három virág van az ablakon. A család ebédel. A kis fiú levest eszik. A mama a papával beszélget (beszélék). Az asztalon 3 tányér, egy tál leves és egy kancsó víz van. Az ajtó nyílik és nagyapu jön be a szobába. A mama az asztal mellett áll. A papa ül és ebédel. A leves: bab leves. A falon van a kereszt. A padon a cica alszik. A kutya nagyon irigykedve nézi az ennivalót. Az ablak alatt esernyő van. Az ágyban két párna, egy dunna, egy lepedő és egy szalmazsák van.”

Személyek cselekvéssel: A baba alszik. A család ebédel. A kis fiú levest eszik. A mama a papával beszélget. Az ajtó nyílik és nagyapu jön be a szobába. A mama az asztal mellett áll. A papa ül és ebédel.

Állatok cselekvéssel, illetve helyzettel: A padon a cica alszik. A kutya nagyon irigykedve nézi az ennivalót.

Tárgyak helyzete: Három kép van a falon. A szekrényen van lámpa, kosár és imakönyv. Három virág van az ablakon. Az asztalon 3 tányér, egy tál leves és egy kancsó víz van. A falon van a kereszt. Az ablak alatt esernyő van. Az ágyban két párna, egy dunna, egy lepedő és egy szalmazsák van.

53 szóval fejezi ki a látottakat. Érdekes, hogy az órát nem vette észre. A szemlélés köre, sorrendje először a környezetre terjed ki és csak azután tér a fő cselekményre: az étkezésre. Intelligenciára vall a kutya ennivalóra nézésének megnevezése t. i., hogy „irigykedve” néz oda.

I. W. Gy. VIII. osztályos. Fiú. 14 éves. — Ezt írta:

„Most dél van, mert a fali órán fél egy van. A papa az asztal mellett ül és ebédel. A fiú is az asztal mellett ül. A mama az asztalra tette a korsót. Talán víz van benne. Az asztalon van tányér, leveses tál, kanál és korsó. A tányérban leves van. A nagypapa bejön az ajtón és levette a kalapját. A macska a padon ül és alszik. A kutya a földön ül és a mamára néz. Az asztal mellett a bölcsoben van a baba. Az ablak mellett van az ágy. Az ágyban van párna. A falon sok kép van. Az egyik kép alatt kereszt van. Az ablakpárkányon cserépvirág van. Az ablak előtt van még a szekrény. A szekrényen van lámpa, könyv és kosár. De van a szobában még rokka is.”

Személyek cselekvése, helyzete: A papa az asztal mellett ül és ebédel. A fiú is az asztal mellett ül. A mama az asztalra tette a korsót. A nagy papa bejön az ajtón és levette a kalapját. Az asztal mellett, a bölcsoben van a baba.

Állatok cselekvése: A macska a padon ül és alszik. A kutya a földön ül és a mamára néz.

Tárgyak helyzetének megnevezése: Az asztalon van tányér, leveses tál, kanál és korsó. A tányérban leves van. Az ablak mellett van az ágy. Az ágyban van párna. A falon sok kép van. Az egyik kép alatt kereszt van. Az ablakpárkányon cserépvirág van. Az ablak előtt van még a szekrény. A szekrényen van lámpa, könyv és kosár. De van a szobában rokka is.

Mondanivalóit 54 szóval fejezi ki. Az egész leírás magán viseli az értelmességnek jeleit. A „dél”-nek a megállapítása az óra helyzetéből, a tudást

is igazolja, mert *vacsorázni* fél egykor nem szokás. A megfigyelés menetében meg van az észszerű sorrend.

Ha most már megfigyeljük a hét gyermek leírását, legelőször is láthatjuk annak a leírt sorok számában észrevehető növekedését. A II. osztályos tanuló három és fél sorban írta le a látottakat, ami azután így növekedik: 3 és fél, 5 és fél, 8 és fél sor. Az alkalmazott kifejezések, a szavak száma pedig ezt a számsort mutatja: 31, 26, 50, 49, 44, 53, 54. (*Befejezése következik.*)

Könyvismertetés.

Prof. Dr. Heinrich Hanselmann: Einführung in die Heilpädagogik.
(Bevezetés a gyógypedagógiába. 1933. Rolapfel-Verlag. 584 oldal.

A könyv alcíme: „Gyakorlati rész szülők, tanítók, intézeti nevelők, ifjúsági gondozók, bírák és orvosok részére”. Az alcím megadja a könyv célkitűzését. Szakemberek és laikusok számára útjelző akar lenni a gyógypedagógiai irodalom nagy útvesztőjében. Ezért alapos könyvjegyzék (közel 600 mű) és szakszótár egészíti ki a könyvet. Hogy az olvasók mindkét táborra haszonnal forgathatja, annak oka egyrészt az író nagy teoretikus tudása és páratlanul sokoldalú gyakorlati munkássága, másrészt, személyes ismerősei között példabeszéddé vált emberi jósága, amely minden gondolatmenetén átcsillog.

A teoretikus bevezetés a gyógypedagógia definíciója és felosztása után részletesen tárgyalja a gyógypedagógia viszonyát a többi tudományokhoz. Az orvostudománnyal van a gyógypedagógiának a legszorosabb kapcsolata. Az orvostudománnyal együtt csinálta végig azt a krízist, ami ahhoz a felismeréshez vezetett, hogy a tisztára természettudományi kutatás nem méríheti ki az orvos munkáját. A természettudományok mámorító föllendülése után arra józanodtunk ki, hogy ezek csak részei lehetnek annak a szemléletnek, amivel az orvosnak a beteg egész egyéniségét néznie kell. Nem alaptalan az a félelem, hogy a másik végletbe csapunk át, abba, hogy minden az orvos személyétől függ és a tudományos megalapozás helyébe intuíció vagy hit lép. Ez a gyógypedagógiára igen rossz hatással lenne, mert mint új tudomány nélkülözi még az exakt megalapozást és jó tápanyagot nyújthat mindenféle misztikának. — A gyógypedagógia szoros kapcsolatban van a filozófiával, főleg a pedagógiával és pszichológiával és a gyógypedagógiában is érezteti hatását az, hogy ezeken a területeken is határozott az irány ma az élet felé. — A gyógypedagógia a szociológiához is hasonló mértékben kapcsolódik, főleg a társadalom szempontjából nem teljesértékű vagy értéktelenekkel való bánásmód kérdésében és a rossz környezet által okozott fejlődési zavarok kérdésében. Mindebből a kapcsolatból következik, hogy a gyógypedagógiában is éppoly változó minden „igazságunk”, mint akár az orvostudományban, vagy a pszichológiában. Éppen a gyógypedagógiában veszedelmesek azok az igazságok, amik mint „álcázott vallás” (verkappte Religion) abszolút érvényességre tartanak igényt. A mai korszellem termelte ki azokat az egyéneket, akik rendszerint tudat alatti érvényesülési vágyukat és hatalmi éhségüket élik ki, mint egy-egy ilyen iskola „diktátora”. A mai korszellem jellemvonása az értelem túlbecsülése. Ennek következménye lett az érzelmi élet sivársága és ezzel párhuzamosan valószínű éhség érzelmi élmények után, amiket azonban csak kerülő utakon kénytelen a mai intellektuális ember kiélni. Így az elegáns széanszok és estélyek éppúgy kifejezői az érzelmi sivárságnak és érzelmi éhségnek, mint a mozi, a ponyva vagy akár az újonnan alakított számtalan vallásos szekta, amikhez annál többen csődülnek, minél misztikusabbak és romantikusabbak. Az intellektus túlbecsülésének másik végzetes kinövése determinálta az asszony mai helyzetét. Az asszonyt fiziológiai adottsága erősebb érzelmi életivé predesztinálják, mint a férfit és ezáltal, hogy ezt a különbséget alacsonyabb értékűnek bélyegezték még jobban alátámasztották a férfi, szintén fiziológiai alapon

nyugvó, egocentrikus beállítottságát. A századfordulóval a pszichiátria terén az érzelmi élet új értékelésre tett szent, a lelki zavarok magyarázataként (Charcot és Janet). S. Freud és A. Adler érdeme, hogy a pszichiátria és a pszichológia megszabadult attól a merevségtől, amit a tisztára intellektuális irány erőszakolt rá. A pszichoanalízis az emberiség felszabadítója lett azáltal, hogy az érzelmi életet az őt megillető helyre állította. Egész természetes, hogy a pszichoanalízis világnézet, sőt szinte vallás lett. Ebben rejlett a veszélye is, amelynek kiegyensúlyozása A. Adler érdeme.

A mű felosztásánál gyakorlati szempont szolgált alapul. Az érzékszervi fogyatékosok általános lélektani jellemzése után külön fejezetek foglalkoznak az érzékszervi fogyatékosok különböző fokainak gyakorlati és szociális problémáival, a hibás beszédűekkel és végül a nehezen nevelhetőekkel. Hogy utóbbiak a könyv aránytalanul nagy részét foglalják el, annak oka, hogy a számuk az életben is aránytalanul nagy. Szerző a nehezen nevelhetőség oka szerint három csoportba osztja őket: 1. a neuropatiás alkatúak; ezekhez tartoznak a különböző idegrendszerbeli eltérések, az epileptikusok és az u. n. „ideges” gyerekek. 2. a pszichopatiás alkatúak; ezekhez tartoznak az u. n. „pszichopáták”, akiknek érzelmi vagy akaratú életük nem normális és a hiszterikusok. 3. a környezeti hibák által okozott nehezen nevelhetőség. Ennek csoportosítása a legérdekesebb. Az általánosan ismert gyerekhibák (feleselés, lustaság, hazudozás, lopás) előtt foglalkozik részletesen az apa és anya hibájával, mint a legtöbb gyerekhiba okával. Érdekes, hogy ebben a részben foglalkozik a nyomorékokkal, annak az elvének az alapján, hogy maga a nyomorékság vagy tartós betegség nem oka annak, hogy a gyermek nehezen nevelhető, hanem csakis a környezetnek a hibás reagálási módja. Szerző gazdag egyénisége talán leginkább tükröződik az utolsó részben, amelyik a nehezen nevelhető gyermekek pedagógiájával foglalkozik. Minden nevelésnek alapja a nevelő nevelése, illetve önnevelése. Az egyes kérdések (nevelési tanácsadás, nevelőintézetek, nevelőszülők stb.) megbeszélése tipikusan a svájci életkörülményekre vonatkozik; érdekesek, de tőlünk túlságosan messze állnak. Sajnos minálunk még egészen más kérdésekkel kell a gyógypedagógusnak megküzdenie. A speciális nevelési módszerek (szuggesztív-, pszichokartikus-, pszichoanalitikus-, individualpszichológiai módszer) tárgyilagos ismertetése mellett is kitűnik, hogy szerző a gyógypedagógia számára az individualpszichológia nevelési módszerét tartja a legalkalmasabbnak.

A nehezen nevelhető gyermekről írt részen éppenúgy, mint az egész könyvön az a megértő szellem vonul végig, amelyet szerző az általa alapított és vezetett albis-brunn-i nevelő intézetben valósított meg, ebben az óriási minta-intézetben, melynek gazdag anyagi alapját nyújtó alapítójának, Alfred Reinhartnak ajánlja művét.

Dr. G. B. L.

Hírek, vegyesek

CIMADOMÁNYOZÁS ÉS KINEVEZÉS. A Kormányzó Úr Öfőméltósága dr. Damjanovich Lajos miniszteri osztályfőnöki címmel és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost miniszteri osztályfőnökké nevezte ki; dr. Molnár Andor miniszteri tanácsosnak a miniszteri osztályfőnöki címet és jelleget adományozta; dr. Barcza István miniszteri számvevőségi I. osztályú főtanácsosi címmel és a VI. fizetési osztály jelleggel felruházott miniszteri számvevőségi II. osztályú főtanácsost a VI. fizetési osztályba miniszteri számvevőségi I. osztályú főtanácsossá nevezte ki: — a gyógyítva nevelő iskolák tanszemélyzetének létszámában: Krupa Pál váci siketnéma-intézeti igazgatói címmel felruházott tanárt, Gábor Lajos szegedi siketnéma-intézeti igazgatót, Szép József volt váci siketnéma-intézeti igazgatót, a budapesti tankerületi királyi főigazgatói hivatal szakelőadóját, dr. Bárzai Gusztáv budapesti gyógypedagógiai-intézeti igazgatót, a gyógypedagógiai tanárképző főiskola igazgatóját és Vargha Béla deb-

receni gyógypedagógiai iskolai tanárt a VI. fizetési osztályba kinevezte; Juhász Zoltán egri siketnéma-intézeti tanárnak, Góts Ottónak, a vakok budapesti intézete tanárának, Ürmösi Jenő kolozsvári siketnéma-intézeti tanárnak és Zsenaty Dező budapesti gyógypedagógiai intézeti tanárnak az igazgatói címet adományozta.

A DEBRECENI TANKERÜLET királyi főigazgatójává dr. Kun Sándor debreceni ref. kollégiumi igazgatót nevezte ki a Kormányzó Úr Ófőmértósága.

NYUGDIJAZÁSOK. Értesülésünk szerint a nyár folyamán a következő kartársaink vonultak nyugalomba, valamennyien szolgálati idejük teljes kitöltésével: Lett József igazgató Kecskemét, Pirovits Jenő c. igazgató Bpest, Ujvárosy József c. igazgató Bpest, Vas János c. igazgató Sopron és Zengő Péter c. igazgató Szeged. Érdemes kartársainknak jó egészséget és nyugalmas életet kívánunk pihenő napjaikra.

ELISMERŐ IRAT. Ujvárosy József nyugalomba vonult kartársunk a következő iratot kapta a budapesti tankerület kir. főigazgatójától: 9794/1943.—44. szám.

Négy évizednyi eredményes működése után történt nyugalomba vonulása alkalmával jóleső örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy Nagyságodnak hosszú közszolgálati multja alatt a gyógypedagógia, közelebbről a magyar siketnéma oktatás területén teljesített kimagasló és példát mutató munkásságáért őszinte köszönetemet és elismerésemet nyilvánítsam.

További életére a jó Isten bőséges áldását kérve, kívánom, hogy a jól megérdemelt pihenés idejét békés nyugalomban, megelégedésben és jó egészségben még igen sokáig élvezhesse.

Budapest, 1944. július 4.

vitéz Fraknóy József s. k.
tankerületi kir. főigazgató.

SOPRONI HÍREK. Sopron város polgármestere a légoltalmi kormánybiztos rendelkezései alapján a hajlékalanok (bombakárosultak) átmeneti tömegelhelyezése céljából igénybevette az intézet tanulóotthonát. Eddig azonban illyértelmű belakoltatásra még nem került sor.

Az intézet nagy tanerőhiánnyal kénytelen megkezdeni az új tanévet. Vissi Margit r. tanár május 25-én elhunyt. Vas János c. igazgató augusztus 1-ével nyugalomba ment. *Hanyvári Pál r. tanár, mint tüzérfőhadnagy harctéri szolgálatot teljesít. Bojtay Béla r. tanár katonai kiképzésre szóló behívóját várja.*

WAYÁN FERENC igazgató fia a keleti harctéren megsebesült. — Völker József ny. igazgatónak mindkét fia katonai szolgálatot teljesít. A harctérré való közeli elvonulásuk valószínű. — Vissi János ny. r. tanárnak Imre nevű fia a harctéren van.

A KÖVETKEZŐ SOROKAT KAPTUK: „A keleti harctérről tisztelettel és szeretettel gondol igen tisztelt Főszerkesztő úrra és küld szívélyes üdvözlötet úgy Önnek, mint az összes kedves Kollegáknak: Hanyvári Pál gyógyped. tanár, tüzérfőhadnagy, 1944. szept. 3. Tábori postaszám: D/528”.

Kedves kartársunk szíves rángondolását köszönjük és őt magyar szívünk melegével, szeretettel üdvözljük.

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TÁRSASÁG, mint minden évben, úgy az idén is, május 17-én virágkoszorút helyezett néhai dr. Tóth Zoltán sírjára, hogy ezzel mintegy a magyar gyógypedagógia egyetemessége nevében rója le háláját a nagynevű gyógypedagógus korszakalkotó munkásságáért. A jelenlévők áhítatos csendben idézték maguk elé Tóth Zoltán örökké élő és alkotó szellemét, amelyet a Gyulai László kartársunktól származó sírfelirat oly élethűen fejez ki:

„Jézus lámpása... Világossága a vakoknak, Fényessége az együgyűeknek, Beszédje a némáknak, siketeknek, Ilyen volt ő: A szerelet.”

A szeretet pedig soha el nem fogy...

— rab —

PESTVÁRMEGYE NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁGA tanítók és tanítónők részére előadó-képző tanfolyamot tartott Kiskunfélegyházán a Constantinum leánynevelő-intézetben, július hó 6—13-ig. Ezen az előadóképző tanfolyamon, Pestvármegye alispánjának felkérésére, Füzesi Árpád igazgató 3 előadást tartott és mint a tanfolyam helyettes vezetője működött közre.

KARTÁRSAINK IRODALMI MŰKÖDÉSE. Ujváry Ferenc „A vakok látnak” címen cikket írt a Nemzeti Ujság 1944. július 16-i számába. — Györgyfy Ákos „Az anyák hatása fiaik gondolkodásmódjára” címen írt cikket az Anya- és Gyermekvédelem folyóirat 1944. évi 9-ik számába.

HALÁLOZÁS. Tudós József ny. gyógypedagógiai tanár augusztus hó 14-én, életének 34. évében, hosszas szenvedés után Kassán elhunyt. — Nyugodjék békében

WALLRABENSTEIN FRIGYES kartársunk, a fiatalkorúak felügyelő hatóságának felkérésére, a „Jó Pásztor Háza Kongregáció”-jának tagjai részére rendezett továbbképző tanfolyamon „A gyermek és fiatal korú lélektana” címen f. é. márc. 22-én előadást tartott.

HORÉNYI JÁNOS kartársunk három havi betegszabadságot kért és egyúttal a vakok kolozsvári intézetének igazgatói megbízása alól való felmentését is kérte. A felettes hatóság mindkét kérését teljesítette és az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával a vakok kolozsvári intézetében Ujváry Ferenc kartársunkat bízta meg. — Érdemes kartársunknak, Horényi Jánosnak, mielőbbi meggyógyulást kívánunk.

A VAKOK SZOMBATHELYI áll. s. ipariskolája és foglalkoztató intézete helyiségeinek nagy részét Szombathely megyei város polgármesterei hivatalának „végzése” alapján még 1942. évi augusztus havában rendelkezésére bocsájtottuk a honvéd hadikórház egészségügyi osztagának. E katonai alakulat tartózkodik jelenleg is intézetünkben. A katonai hatóságok megértő jóindulata mégis lehetővé tette azt, hogy a vakok intézete rendeltetésének a mai nehéz időkben is eleget tud tenni. A meghagyott helyiségekben jelenleg is folyik a rendszeres ipari termelés, az ipariskolában pedig a vak növendékek elméleti és gyakorlati kiképzése.

IGAZGATÓI MEGBIZÁSOK. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi szeptember hó 5-én kelt 91.530/1944. IX. ú. o. számú rendelete szerint 91.529/1944. IX. sz. rendelettel Pest vármegye iskolán kívüli népművelési bizottságához beosztott *Füzesi Árpád* igazgató pótlásául, a siketnémák budapesti áll. intézeténél az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával *Györgyfy Ákos* tanárt, a hibásbeszédűek budapesti áll. intézeténél pedig az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával *Murányi Antal* tanárt bízta meg a miniszter úr.

A SZERKESZTŐ KÖZLÉSE. Egyesületi szaklapunk megjelenését a m. kir. minisztérium 11.500/1944. M. E. számú rendelete értelmében — e rendelet hatályának tartama alatti időre — be kellett volna szüntetnünk. Kérésünkre azonban a m. kir. miniszterelnök úr lapunknak további megjelenését engedélyezte az 1944. augusztus hó 2-án kelt 11.684—III/b.—1944. számú Engedélyokirattal. Így tehát lapunk továbbra is megjelenik, de az új engedély szerint évenként csak hatszor, mégpedig a páratlan számú hónapok (január, március, május, július, szeptember, november) 15. napján, tehát kéthavonként 16 oldal terjedelemben. — Lapzárta egyöntetűen a megjelenést megelőző hónap elsején lesz. Kérem cikkíró és híreket beküldő t. Kartársaimat, hogy ezt a határidőt figyelembe venni szíveskedjenek. — El nem mulaszthatom, hogy az említett lapengedély kiadása érdekében tett szíves jóindulatú támogatásáért dr. Szukovány Imre min. osztályfőnök úrnak, tanári státusunk színe előtt és nevében is, tiszteletteljes köszönetünket ki ne fejezzem. — *A szerkesztő.*

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős szerkesztő és kiadó: Györgyfy Ákos.

vargyasi Máté Ernő könyvnyomdája, Budapest, VIII., József-u. 41. T.: 139-259.